

medieval hispano (580-583); L. MICHELENA, *La declinación en la onomástica personal de los documentos medievales del País Vasco* (583-584); J. LÓPEZ DE TORO, *Un «Corpus Poetarum Latinorum Hispanorum»* (345-346), dedicat especialment als poetes renaixentistes.

Aquestes són les contribucions que, després d'un examen atent de les *Actas*, ens ha semblat oportú d'esmentar aquí com una invitació a reconèixer els mèrits de conjunt del Congrés. El text de les ponències és donat en la seva integritat. No així el de les comunicacions, que de vegades apareix només en resum; el contingut sencer d'algunes d'elles ha estat publicat després dins «*Emerita*», «*Estudios Clásicos*», «*Helmantica*» i altres revistes de l'especialització.

Miquel Dolç

«*Bulletin bibliographique de la Société Internationale Arthuriennne*». «*Bibliographical Bulletin of the International Arthurian Society*». Vols. I-XII (1949-1960). Paris.

L'any 1948, en ocasió del Segon Congrés arturià, a Quimper, era creada la Societat Internacional Arturiana, amb seu a París, les principals finalitats de la qual eren l'organització de congressos triennals, la publicació d'un butlletí bibliogràfic — òrgan d'informació, al mateix temps, de la Societat — i la creació d'un centre de documentació.¹ L'any següent apareixia el primer volumet del butlletí bibliogràfic, que ha prosseguit amb un ritme anual regular i amb contingut cada vegada més ric. L'evolució i la creixença d'aquest anuari bibliogràfic — de setanta-dues pàgines l'any 1949, de cent vuitanta-quatre el 1960 — han reflectit fidelment la marxa de la Societat, que començava amb noranta-dos membres individuals i catorze de col·lectius (instituts, universitats, biblioteques), aplegats en dues úniques seccions nacionals, i que assolía al cap de dotze anys el nombre de quatre-cents tretze membres individuals i cent seixanta-sis membres col·lectius, amb deu seccions² i amb corresponents a sis països que encara no tenen constituïda cap secció.

La bibliografia, contingut gairebé únic del primer butlletí, es veia acompanyada, a partir ja de l'any següent, d'alguns breus articles aplegats sota la rúbrica *Recherche et Critique*, on hom acollia preferentment notícies sobre manuscrits, examen de tradicions manuscrites o discussió de problemes de crítica textual, així com articles sobre la cronologia dels autors i de les obres, sobre la interpretació d'un passatge, d'un vers o d'una expressió, sobre l'origen d'un nom propi, o sobre l'orientació de les recerques — tot referit, naturalment, a la *matière de Bretagne*.

El propòsit de la secció bibliogràfica — com indica Jean Frappier en una nota posada al davant d'aquesta, al primer volum, i reproduïda en els següents —

1. Des dels seus inicis, la Societat és regida, sota la presidència de Jean Frappier, per un Comitè Central format pels presidents de les seccions nacionals i per Charles Foulon, Pierre Le Gentil i Alexandre Micha.

2. Des del 1953 hi ha constituïda una secció hispànica, que comprèn les literatures catalana, castellana i portuguesa. Ramon Menéndez Pidal n'és el president, Manoel Rodrigues Lapa el vice-president i Pere Bohigas — principal promotor d'aquesta secció — el secretari-tresorer.

és d'assenyalar tots els llibres i tots els articles publicats sobre temes que interessin *directament* a aquella matèria (són deixats voluntàriament de banda, doncs, els treballs dedicats als orígens de l'amor cortès, per exemple, i els de caràcter purament popular o fantasista i els resums generals continguts en les històries de la literatura o de la civilització).

Les cèdules bibliogràfiques, amb una breu anàlisi, en francès o en anglès, del contingut dels treballs de què donen compte, van agrupades per països; dins cadascun d'aquests trobem un apartat referent als textos (o traduccions i adaptacions), un altre als estudis crítics i històrics (els primers anys amb separació, que no ha estat mantinguda, entre llibres i articles) i un altre a les recensions. Dos índexs — d'autors i de matèries i títols — clouen aquesta part.

Els col·lectors de la bibliografia durant els primers dotze anys del *Bulletin* han estat els estudiosos següents: ³ I. Führer, W. Kellermann, St. Hofer, H. Hartmann, E. Neumann, J. Thiel, E. M. Grünberg, W. J. Schröder, H. Marquardt, R. Falke i E. Köhler (Alemanya); ⁴ P. Remy i O. Jodogne (Bèlgica); N. Lukman (Dinamarca); ⁵ P. Bohigas (Espanya i Portugal); ⁶ R. W. Ackerman (Estats Units i Canadà); C. Foulon, J. Frappier, P. Le Gentil i A. Micha (França); ⁷ J. E. Housman i L. Thorpe (Gran Bretanya); A. M. E. Draak (Holanda); S. Falconer i J. M. Carney (Irlanda); A. Viscardi i C. Cremonesi (Itàlia); M. Brahmer (Polònia); J. Rychner (Suïssa); A. B. Rooth (Suècia), i E. Atabay (Turquia).

Anotem a continuació els treballs continguts en la secció de recerca i crítica:

Encore la chronologie des œuvres de Chrétien de Troyes, per A. FOUBRIER (II, 69-88); *Autres remarques sur le vers 3301 du «Conte du Graal»*, per J. FRAPPIER (II, 89-93); *Un nouveau manuscrit de la «Mort Artu»*, per J. F[RAPPIER] (II, 95-96);

The Descent of Lancelot from Lug, per R. Sh. LOOMIS (III, 69-73); *Le manuscrit de Winchester*, per E. VINAVER (III, 75-82); *The two-branch Stemma*, per F. WHITEHEAD (III, 83-90);

Recherches sur un groupe de manuscrits à peintures du début du XVe siècle, per M. THOMAS (IV, 81-89 + 4 lám.s.);

Arthurian Problems, per W. A. NITZE (V, 69-84); *Fragments mutilés du «Roman de Tristan» en prose*, per J. SÉGUY (V, 85-95);

Enygeus, per P. IMBS (VI, 63-73); *À propos du «Graal trestot descobert»*, per J. FRAPPIER (VI, 75-78); *Manuscrits de «Romans bretons» photographiés à l'Institut de Recherche et d'Histoire des Textes*, per E. BRAYER (VI, 79-84);

3. Les bibliografies dels diversos països no comencen totes al mateix temps: el *Bulletin* de 1949 conté les dels Estats Units i el Canadà, de França i Bèlgica, de Gran Bretanya i d'Holanda; l'any 1950 hi és afegida la d'Alemanya i Àustria; el 1951, la de Bèlgica (a part de França); el 1952, encara, les de Dinamarca, d'Irlanda, d'Itàlia, de Suïssa i de Suècia; el 1953, les d'Espanya i Portugal i de Turquia; el 1959, finalment, la de Polònia. No tots els països, però, són representats en cada volum.

4. A vegades comprèn també la bibliografia d'Àustria.
5. Algun cop amb Noruega.
6. Darrerament s'hi inclouen les publicacions brasileres.
7. Els primers anys, conjuntament amb Bèlgica.

Les parties lyriques du «Tristan» en prose, per J. LODS (VII, 73-78); *Gerbert's «Continuation de Perceval» (ll. 1528-1543) and the Sparrow-hawk Episode*, per G. D. WEST (VII, 79-87); *Remarques sur la date du «Conte del Graal» de Chrétien de Troyes*, per A. FOURRIER (VII, 89-101); *A. Hitherto Unidentified Fragment of the Prose Tristan: Ms. Brussels Archives Générales 1411, C*, per F. BOGDANOW (VII, 103); *An Arthurian Manuscript: Arsenal 3350*, per F. BOGDANOW (VII, 105-108);

Arthur's Sisters, per M. BLAESS (VIII, 69-77); *Les deux humiliations de Lancelot*, per C. FOULON (VIII, 79-90);

The Esplumeor Merlin Again, per R. S. LOOMIS (IX, 79-83); *Encore la date du «Conte du Graal» de Chrétien de Troyes*, per R. LEJEUNE (IX, 85-100); *The Education of Lancelot: «Grammar» - «Gramarye»*, per A. ADLER (IX, 101-107);

Crestiens li Gois, per H. F. WILLIAMS (X, 67-71); *Réponse à Madame Rita Lejeune à propos de la date du «Conte del Graal» de Chrétien de Troyes*, per A. FOURRIER (X, 73-85); *La reine Iseut et le harpeur d'Irlande*, per I. CLUZEL (X, 87-98); *Fragments of Arthurian Prose Romances Contained in Ms. B. N. Fr. N. A. 5237*, per F. BOGDANOW (X, 99-104);

King Arthur in the Baltic Towns, per M. SCHLANCH (XI, 75-80); *Arthurian Heraldry and the Date of «Escanor»*, per G. J. BRAULT (XI, 81-88); *More Light in the Chronology of Chrétien de Troyes?*, per J. MISRAHI (XI, 89-120);

Allusions à la légende de Tristan, per H. F. WILLIAMS (XII, 91-96); *Le roman de «Tristan» dans les pays slaves*, per N. BANAŠEVIĆ (XII, 97-105); *Le «Nouveau Tristan» de Jean Maugin*, per J. LODS (XII, 107-116); *Encore le bâton du «Chevrefoil»*, per P. DURAND-MONTI (XII, 117-118).

A la tercera secció del *Bulletin*, titulada *Courrier Arthurien*, trobem una sèrie de notícies diverses, sempre interessants, referents a les activitats arturianes o als estudiosos de la *matière de Bretagne*, amb utilíssimes llistes de treballs en curs d'execució i de publicacions rebudes al Centre de Documentació Arturiana, i amb necrologies dels membres de la Societat traspassats durant l'any.

Interessants també per a la història de l'arturisme són els reports del tercer Congrés, de Winchester, 1951 (III, 93-108), del quart, de Rennes, 1954 (VI, 87-112), del cinquè, de Bangor, de 1957 (IX, 111-136) i del sisè, de Vannes, de 1960 (XII, 121-140), tots ells amb resums de totes — o gairebé totes — les comunicacions presentades.*

Al final de cada volum trobem una llista dels membres de la Societat, amb llurs adreces.

A assenyalar, encara, l'encert de les citacions que són donades, com a lema, a la portada i a la coberta de cada volum: de *Yvain*, *Cligès*, *Mort Artu*, *Lavamon*, *Wolfram von Eschenbach*, *Béroul*, *Robert de Blois*, *Dante*, *Black Book of Caermarthen*, *L'Estoire de Merlin*, *Didot Perceval* i *Pierre de Ronsard*.

El butlletí bibliogràfic arturià, d'una tan seguida i tan regular aparició, ha esdevingut ja una necessitat per als estudiosos dels temes bretons.

R. A. i S.

8. Al vol. I, pàgs. 58-60, hi ha una breu nota del segon Congrés, de Quimper, amb només les llistes dels congressistes i de les comunicacions fetes al Congrés i amb indicació dels reports sobre ell apareguts en llocs diversos.